

אין זה רק גימיק של בחירות. זהו רצח של תנועה

לגנוב עכשיו

פני תנועה רחבה, שלא יכלה להשיג מיע דברים נוקבים על כל נושא.

התנגדתי לכך תמיד. הזהרתי בכל הזדמנות כי חשיבותה של שלום עכשיו היא דווקא בכלליותה. היא באה לבטא מצב רוח לאומי. מצב-רוח כזה הוא בהכרח כוללני ומטושטש. ואילו המאבק למען פתרונות מסויימים ומוגדרים מסור בידי מפלגות פוליטיות, שיש להן דרכי-פעולה אחרות.

בתנועה הכפופה לקונסנזוס יש, כמוכן, זכות-זמנו אוטומטית לחלק המתון ביותר.

היה ברור כי לא יכולנו לעשות דבר שמפגם, למשל, התנגדה לו. בלי הנוער הטוב של קיבוצי השומר-הצעיר אי-אפשר היה לערוך הפגנה של מאה-אלף. מי שנסכך היתה לצמרת המערך היכולת למנוע כל פעולה שלא היתה רצויה לה. לכוחות העיקביים יותר לא היתה היכולת הוואת, כי הם רצו תמיד בפעולות יותר דינאמיות, יותר תקיפות, אך לא רצו לש-בור את הכלים.

משום-כך הגיעה התנועה לשיאה בימי המשא-והמתן על השלום עם מצריים, כאשר היה קיים קונסנזוס רחב מאוד נגד סרבנות הממשלה. ואילו לאחר מכן, כאשר הפכה הבעייה הפלסטינית מוקד גלוי של כל הבעיות, היתה שלום עכשיו בשפל, ולא יכלה לטפל אלא בעניינים שוליים.

היו שסברו כי עם חתימת חו"זה יהיה השלום מתה התנועה למעשה, או שהחל תהליך גסיסתה. אני קיוויתי שאין זה אלא רפיון זמני, הנובע מן הנסיבות, וכי תקום מחדש בכוח העת.

האופי המיוחד של התנועה גם קבע את מהות הנהלתה.

כל השותפים האילמים לתנועה, המאור-גנים והבלתי-מאורגנים, הסכימו ביניהם שלא יעמדו בראשה נציגי-מפלגות או חברי-מפלגות בולטים. התפקיד הושאר בידי הבחורים הטובים אשר יזמו אותה, או שהצטרפו לאחר מכן אל היוזמים.

משום כך לא היתה זאת מנהיגות פרי ליטית. ראשי שלום עכשיו לא היו מנהיגי גיה. הם היו מעין בעלי-פיקדון, שמטרו על רכוש משותף. הם יכלו לקרוא להפי-גנה לא ביגלל מעמדם האישי. בתוקף מנהיגותם, אלא מפני שהכל הסכימו להפי-קיד תפקיד זה בידיהם.

הם היו נאמנים.

בידי הנאמנים הושאר התפקיד לברר מהו הקונסנזוס המאפשר פעולות, תוך התייעצות עם הגורמים המאורגנים. הם עשו זאת בטאקט ובכישרון. כך, למשל, כאשר עקרו בריוני גושי-אמונים גפנים ליד חברון. יזמו כמה חברים הפגנה נגד דית של נטיעת-גפנים, בשיתוף-פעולה עם פאחד קוואסמה והאוכלוסיה המקומית. אנשי שלום עכשיו התקשרו עימנו וביק-שו להעביר את הפעולה לידיהם. הסכמנו לכך ברצון, אף כי ידענו כי בכך היה כרוך ויתור על שיתוף המנהיגים הפלס-טיניים בה. כך היתה ההפגנה פחות סמ-לית מכפי שיכלה להיות, אך יותר גדולה ומרשימה.

בדרך כלל פעלו הנאמנים באמונה. היו להם הרבה הישגים, ויש להודות להם על כך. הם נשארו אלמוניים. עד היום אינני מכיר את שמותיהם של מרבית חברי הי-מוכרות.

אך כפתר ליבי ידעתי תמיד שכמצב הזה טמונה מלכודת.

אין זה אלא אנושי — יותר מדי אנושי — שבחורים טובים, הרואים את עצמם בראש תנועת של מאה-אלף, יתחילו לחוש בכוח שהופקד בידיהם. בפיתחו של כל נאמן רובץ תמיד הפיתוי להשתמש בפיי-קרון שנמסר לו ולנצל למטרות פרטיות. (המשך בעמוד 29)

בהפגנות הגדולות והיפות של שלום עכשיו התערבו זה בזה מפא"יניקים ואנשי של"י, צעירי מפ"ם שבאו במשאיות מהקיבוצים ובורגנים צעירים מד"ש. באו גם הקומוניסטים, שהצניעו את עצמם כמו כל האחרים, וגם פעילי ר"צ.

היו מפלגות שהתגייסו לעניין עד הי-איש האחרון, כמו של"י, פשוט מפני ש-י עניין השלום בוער בעצמותיה. אך חוץ משניים-שלושה מקרים, לא הופיע שום נציג של של"י על הבמה בהפגנות. יוני המערך הבליתו את עצמם יותר, אך גם הם הבהירו שאינם מייצגים מפלגה (מה

בהמשך שהותי במצריים היא הפכה נור-שא עיקרי לשיחותי עם שרים ואנשי-רוח, ואף עם שומרי-הראש שלי.

ידעתי, כמוכן, על התכונה לכך, כמה ידידים, קציני-מילואים, ביניהם גיבורי-מלחמה, סיפרו לי שפנו אליהם בבקשה לחתום על עצומה למען השלום, ושאלו אותי לדעתי. ביקשתי מהם לחתום מייד.

אך הנסיבות העניקו ליוזמה זו מימד דרמטי בלתי-צפוי. כשחזרתי לישראל, הייתי עד לתנופה הגוברת של התנועה, עד שהגיעה לממדי-ענק (במושגי ישראל).

אמונם של מאה אלף — מי מועל בו?

גם שהיו מיעוט קטן במפלגתם). ובאו רבבות אנשים סתם, בעלי מצפון ורצון טוב, שפשוט לא רצו להשתייך לשום מפלגה. הם באו מפני שידעו שזוהי תנועה בלתי-מפלגתית לחלוטין.

תכונה זו היתה תכונה במהות התנועה: היא היתה מיטריה גדולה, שתחתה יכרו לחסות, כי שלום וכאחות, כל הכוחות הפרי-עלים בארץ למען השלום.

מכונה זה הטיל על התנועה כמה מיגבלות אוטומטיות.

קודם כל, לתנועה כזאת לא יכול היה להיות מצע. כל מצע כתוב היה גורם לריב, לוויכוח, לפרישות. אילו היה המצע מטושטש מדי, זה היה מרגיז את בעלי המצעים המוגדרים. אילו היה מוגדר מדי, זה היה מפחיד את מי שאינו מוכן עדיין לקבל מצע כזה.

לכן רגג "שלום עכשיו" רק כדברים כדורים מאוד: שלום עם מצריים, פתיחות במשא-ומתן, התנגדות להתנחלויות גושי-אמונים.

אילו באה התנועה להכריע בשאלות כגון ההתנחלות בביקעת-הירדן, או זכות ההגדרה העצמית לעם הפלסטיני, היא היתה מתפלגת — למרות שאין ספק ש-רובירובם של המפגינים היו מקבלים פת-רונות רדיקליים.

היו אנשים שרצו בכך. הם העדיפו תנועה קטנה יותר, בעלת מצע ברור, על

היתה זאת תמיד תנועה מיור-דרת כמינה.

"שלום עכשיו" לא היו מעולם חברים רשומים. היא לא הנפיקה פיג-קסי-חברים. לא נערכו בה מעולם בחי-רות. לא נקבעה לה מעולם הנהגה.

זאת היתה תנועה ספונטנית, כזה היה גורדה, וכזה גם היה כוחה.

עצם קיומה היה מבוסס על הסכם אילם בין כל כוחות-השלום בישראל — הסכם שלא נוסח מעולם, אך שהכל הבינוהו היטב לפרטי-פרטי.

נסיבות העבר הוכיחו כי אסור להעמיד בראש תנועה כזאת ועדה של נציגי-מפי-גות. אלה ינהלו אינטריגות, יתקוטטו על יתרונות מפלגתיים, ידאגו לאינטרסים, לכן הסכימו הכל כי ענייני התנועה יישארו בידי מזכירות של בחורים טובים, משוג-עים-לדבר, שאינם קשורים בשום מפלגה.

מפלגות גדולות וחשובות, וגם מפל-גות קטנות בעלות מוטיוציה רעיונית חזקה, ויתרו מראש על נציגות כלשהי בהנהגת התנועה — ביוזעם היטב שגם כל הכוחות המאורגנים האחרים ינהגו כך.

וכך קרה דבר שלא היה לו תקדים בישראל: כל המפלגות, הסיעות והקבוצות שהיו מעוניי-נות בקידום עניין השלום השתת-פו בהפגנות של "שלום עכשיו" ופעלו למענה כלב וכנפש, מבלי לקוות לתמורה מפלגתית כלשהי.

אני מרגיז. אני מרגיז מאוד. מזה שלוש שנים אני נוסע במכונית שמדבקות עליה תוויות של שלום עכשיו. התגלתי אליהן, הן הפכו חלק מן המכור-נית, כמו הפנסים ומגביי-השמשות.

פעם שברו לי שימשה ביגללן. קניתי שימשה חדשה, הדבקתי עליה תוויות חדשות.

עכשיו מכריחים אותי להסיר את התוויות, וזה מרגיז אותי.

זה מרגיז אותי, מפני שקשה מאוד לה-סיר את התוויות האלה. הן מודבקות היטב.

אך זה מרגיז אותי שביעתיים מפני שהסרת התוויות היא אקט סימלי, הודאה בכישלון, בגידה בדבר שהיה חשוב ויפה.

אך אין ברירה. בגלל מעשיהם של קומץ אנשים, עזוזות תוויות אלה להיחפך להפגנה של הזדהות עם מפלגות כלשהי, שאינני מוכן להעניק אשראי לטיב מניעיה ומגמותיה, ושמישקה הרעיוני הוא כמישקה-זכוכ.

אני מרגיז על שולמית אלוני. שולמית אלוני היא פוליטיק-אית ממוהחת.

כל פוליטיקאי רוצה להיבחר מחדש.

בדרך כלל אין פוליטיקאים בוררים בי-אמצעים כשהם באים להיבחר מחדש. זהו טיבעם, ואין כל טעם להתרגז על כך.

בסך הכל עושה שולמית אלוני מה ש-עושים הרבה פוליטיקאים אחרים: היא קונה ערבי-בחירות במשיכה סיסמה פה ופעלול שם, כדי להציג בשוקי-בחירות סחורה מושכת ככל-האפשר.

בנימין דיוראלי הגדול אמר פעם על מנהיג מפלגתו, הלורד פיל: "הג'נטלמן הנכבד הפתיע את יריביו כשהם טובלים בים, וסחב את הבגדים שלהם."

הג'נטלמנית הנכבדה נהגה כמו אותו לורד. היא הפתיעה את אנשי "שלום עכשיו" כשהם רזי-חצים בים, וסחבה את חולצותי-הטי שלהם.

מבחינתה זהו גימיק — תעלולי-בחירות מוצלחת.

כשביד מאות אלפי אוהרי "שלום עכשיו" זוהי יריקה בפרצוף.

ני זוכר היטב מתי שמעתי לראשו-נה על התנועה הזאת.

זה היה באביב 1978. עמדתי במירפסת של חדרי בקומה ה-17 של מלון שרתון בקאהיר, המשקיף על הנילוס, והשתדלתי לקלוט את החדשות מישראל ברדיו-טרנ-זיסטור קטן.

זה היה ביקורי השני בקאהיר והייתי באותו שבוע הישראלי היחידי במצריים. שררה שם אווירה פסימית. היה נדמה לכל כי היוזמה ההיסטורית חסרת-התקדים של אנוור אל-סאדאת נפלה בישראל על אוזניים ערלות. תחת להגיב במחווה דרי-מטית משלה, שחיתה משנה את פני המר-חב כולו, הגיבה ממשלת-ישראל כדיפלו-מטיה קטנונית.

ואז באה הבשורה על התנועה החדשה בישראל, ונשמתי לרווחה.